

## A harmadik pátriárka szútrája

A tökéletes Útra való rálépés azok számára nehéz csak, akik elutasítanak, vagy előnyben részesítenek dolgokat. Maradatok mentesek a vonzalomtól és az ellenszenvtől, s a belátás a maga közvetlen tisztaságában megnyilatkozik. Elég egy hajszálnyi különbségtétel, s ég és föld máris végtelen távolságra került egymástól. Ha azt akarjuk, hogy itt és most megnyilatkozzék számunkra a valóság, nem szabad hagynunk, hogy a tudatunkba jó és rossz elképzelések hatoljanak.<sup>1</sup> A jó és rossz közötti vívódás a szellem<sup>2</sup> legsúlyosabb betegsége. Mindaddig, amíg nem sikerül a dolgok legmélyebb értelmébe hatolni, hiábavaló a szellem megnyugvására gondolni.<sup>3</sup> Az Út üres és jeltelen, mint a mérhetetlen tér, s teljes: a legcsekélyebb mértékben sem érinti azt fennmaradás- és szétesés-elképzelés.<sup>4</sup> Amint azonban megragadásra és elutasításra törekszünk, mindez máris fölismerhetetlenné válik. Ne hajszoljátok hát a jelenségformákat, mintha azok valódi dolgok volnának; s ne próbáljátok azzal az öncsalással szabadulni a fájdalomtól, hogy a jelenségek úgysem valódiak. Az egységben letisztuló tudatban eltűnik magától a fájdalom.<sup>5</sup>

Ha minden mozgást leállítunk, hogy így hozzuk a tudatot nyugalomba, e nyugalomban ismét nyugtalanság gerjed;<sup>6</sup> ha bármelyik szélsőségnél maradunk, az egységet örökre elveszítjük. Mindkét szélsőség előnyei veszendőbe mennek, ha az ember nem az őseredetre összpontosít. Aki csak a létezés ismeri el, az e létezés foglyává válik; aki csak az ürességet követi, az elzárja magát az ürességtől.<sup>7</sup> A szavaink és a gondolataink, még ha pontosak és helyesek volnának is, sohasem felelnek meg a valóságnak; hagyjátok hát a beszédet és a gondolkodást, s nem lesz többé semmi, amit ne értenétek. Hogy tudná valaha is megérteni az Utat, aki nem tudja maga mögött hagyni a szavakat és gondolatokat? Térjete vissza a gyökérhez, s rátaláltok az értelemre; aki csak a tükröződések kergeti, azok ősforrását elveszíti.

Nézzetek magatokba, s a láthatót és az ürességet máris egyaránt meghódítottátok.<sup>8</sup> A hibás szemlélet okozza, ha a láthatóba, vagy az ürességbe szédülünk. Nincs szükség az igazság keresésére; elég, ha előítéleteiteket és nézeteiteket földjátok. Ne tegyétek magatokévá a két szélsőséges álláspont egyikét se; ne kövessétek és ne vizsgálgassátok a kettősség-felfogásokat. A „van” és „nincs” jellegű gondolatok megzavarják és tönkreteszik a szellemet. Még ha a kettő az Egy révén látszik is megjelenni, ne csüngjete az Egyen. A jelenségek hibátlanok, ha egyáltalán nem merül föl gondolat.<sup>9</sup> Ha nincs hiba, nincsenek jelenségek; ha nem merülnek föl jelenségek, nincs tudat. Megszűnik a szubjektum, ha nincs többé tárgya; s megszűnik a tárgy, ha eltűnik a szubjektum. A tárgy csak a szubjektumtól való függésében valósul meg, mint tárgy; s a szubjektum csak a tárgyatól való függőségben létezik, mint szubjektum. A két szélsőségen túli végső valóság az, hogy mindkettő egyformán üres. Lényegi ürességükben nem különböznek többé egymástól; s ez hordja magában mind a tízezer jelenséget.

Csak ha a finom és a durva között ingadozunk, kísérünk meg valamelyik pártjára állni. A Nagy Út a maga lényegét tekintve mindent átfogó; könnyűnek, vagy nehéznek nevezni egyaránt téves. Az értékelő ítéletek kétségbe és bizonytalanságba sodornak, hol túlzott hevességet, hol megrekedést idéznek elő. Kisserű dolgokhoz mérték nélkül tapadva a tudat hibás utakra téved. Hagyjátok a dolgokat a maguk pályáján; ismerjétek föl, hogy azok lényege sem el nem távozik, sem helyben nem marad. Természetetek váljék az Úttá, s gond nélkül fogtok azon vándorolni. A megbéklyózott gondolatok elfordulnak az igazságtól, ám ellenük fordulva<sup>10</sup> a tudat tompává és kedvetlenné válik. A sodródó szellemben zaklatottság gerjed, a meghasonlásnak viszont mi

<sup>1</sup> Más értelmezése: ne kötődj semmihez, ne ellenezz semmit.

<sup>2</sup> Ez az írásjel egyszerre jelenti az elmét, szívet, lelket, szellemet és a tudatot, külön-külön és egyszerre.

<sup>3</sup> Több helyütt: addig hiábavaló bármiféle törekvés/gyakorlat a tudat elcsendesítésére.

<sup>4</sup> Az út olyan, mint a végtelen tér, ahonnan semmi sem hiányzik, és semmiből nincs felesleg.

<sup>5</sup> Itt inkább zavar, kettősség lenne a megfélemlő a kínai szöveg szerint is.

<sup>6</sup> Több helyütt: maga ez a törekvés kelt majd nyugtalanságot benned.

<sup>7</sup> A valóság tagadása annak igenlése, az üresség igenlése annak tagadása.

<sup>8</sup> Vagy: a megvilágosodás egyetlen pillanata is feltárja előtted az ürességet és a látszatokat.

<sup>9</sup> Ha az elme zavartalan, a dolgok nem állnak szemben/hibátlanok.

haszna van? Ha a legfőbb Egyet kívánjátok útítársul, ne gyűlöljétek a hat érzék világát. A Buddha igazság-látását csak azok érhetik el, akik igenlik a hat érzék világát. A bölcs nemeselekvő, a balga saját béklyóit kötözi. A Dharmában nincsenek különbségek; saját hajlamaik és vonzalmaik csak a balgákat kötik. Van-e nagyobb eltévelyedés, mint ha a gondolatokon valaki gondolati képződményekkel akar úrrá lenni?<sup>11</sup> A nyugtalanságot és a tompaságot a nemtudás teremti; a bölcsesség nem kedvel és nem gyűlöl.

Minden, ami a két szélsőséghez tartozik, hibás gondolatokon alapul – olyan, mint egy álmokép, árnyék, levegőbe rajzolt virág. Mi értelme hajszozni ezeket? A nyereség és veszteség, „van” és „nincs” gondolatait tartsátok távol magatoktól: ha a szem nem csukódik le, hogy aludjon, akkor nem keletkeznek rossz álmok; ha a tudat nem tesz különbséget, akkor a világ minden jelensége egységet alkot. Hagyjátok, hogy az Egy mélységes titkával kioltsa a tévelyre való összes emlékeztetést. Engedjétek, hogy a minden létforma Egyként történő szemlélete visszavigyen benneteket az őseredeti olyansághoz. Így elfelejtjük a keletkezésüket, és semmi sem marad, ami alapján szembeállíthatnánk őket. Szemléljétek a mozgást úgy, mintha egy helyben állna, és nincs többé mozgás; kezeljétek a nyugvót úgy, mintha mozogna, s nincs többé nyugvás. Ha pedig a kettő nem lehetséges, az Egy is szertefoszlik. A végső ponton, a legvégső alapnál nincs többé mérték és szabály. Ha a tudat elfogulatlaná válik, eltűnnek a magok, és a tettek nem gerjesztenek többé gyümölcsöket.<sup>12</sup> Ha nem jelentkezik többé gyanakvó kétely, akkor elhárulnak a szenvedélyek, s a hit sugárzása akadálytalanul átragyog.

Ha nem maradt semmi, akkor semmire sem emlékezünk többé;<sup>13</sup> a teret az üresség világossága ragyogja be, amely feleslegessé tesz minden működést. Semmilyen megfontolás nem volna képes bennünket erre a pontra eljuttatni, semmilyen érzet nem hozhatja közel annak lényegét. Ez az olyanság valósága: az a transzcendens tartomány, ahol nincs többé ön-lényegiség, s nincs megkülönböztethetőség. Ennek az Egynek a megértése csak a „Nem Kettőn” keresztül lehetséges. A „Nem Kettőben” nem különül el többé egymástól semmi, s az mégis magába foglal minden dolgot. A tíz égtáj összes bölcse ebből az ősválóságból merít. Az őseredeti forrás ugyanis túl van téren és időn, s tízezer év ugyanannyi számára, mint egy pillanat. Akár látjuk, akár nem, mindig és mindenütt jelenvaló. A legkisebb ugyanolyan, mint a legnagyobb, ha megfeledekezünk a határokról;<sup>14</sup> s a legnagyobb ugyanolyan, mint a legkisebb, ha nem látunk körvonalakat. A létezés a nemlétezés egyik oldala; a nemlétezés a létezés egyik aspektusa.<sup>15</sup> S ahol ez nem így van, azokban a régiókban ne hagyjuk időzni a tudatot.

Az Egy nem más, mint minden dolog, s a mindenség nem más, mint az Egy. Vegyétek föl ezt az alapállást, s nem kell többé egy gondolatot sem a nem végsőkre vesztegetnetek. A hit a szívben a Nem Kettő, s a Nem Kettő a szívben a hit.

Szólottam, de minek; hisz’ mit mondhatnának el szavak olyan dolgokról, amelyeknek nincs múltjuk, s nem ismernek se jövőt, se jelent.

Pressing Lajos fordítása  
(Az eredetivel összevetette és jegyzetekkel ellátta: Edl András)

<sup>10</sup> Az „ellenük fordulva” helyett más értelmezésekben az áll: az ítéletek és választások terhes/nehéz gyakorlatától a tudat zavart, tompa és kedvetlen lesz.

<sup>11</sup> Vagy: aki a Tudatot a megkülönböztető elmével keresi.

<sup>12</sup> Ha a tudta egységben van az Úttal, nem én-központú törekvés a sajátja, akkor a vágyakozás megszűnik.

<sup>13</sup> A semmire sem emlékezünk helyett: semmihez nem kötődünk, és semmi nem tapad hozzánk/semmi nem marad hátra/semmit nem tartunk vissza.

<sup>14</sup> Nem megfeledekezés, hanem azoknak konkrét nem léte, nincsenek többé objektív meghatározottságok és különbségek.

<sup>15</sup> Itt a kínai szöveg egyértelműen az azonosságot mondja ki, nem oldalakról vagy aspektusokról beszél.